

профессиональную и социальную дезадаптацию пациентов и делают невозможным диагностировать и дифференцировать заболевание. Исследование эндотелиальной дисфункции, определяющей активность всей сосудистой системы для разработки физиотерапевтических методов коррекции таких сосудистых немоторных проявлений болезни Паркинсона, крайне актуально, учитывая, что медикаментозное лечение этой патологии недостаточно эффективно. **Цель исследования** – разработка программы реабилитационных мероприятий по физической терапии немоторных сосудистых проявлений болезни Паркинсона (лечебная физкультура, массаж, мануальная терапия в сочетании с диетологической коррекцией питания, гирудотерапией) по оценке объективного состояния пациентов и изучению эндотелиальной дисфункции. **Методы исследования** – комплексное, объективное обследование и изучение эндотелиальной дисфункции у пациентов с сосудистыми немоторными проявлениями болезни Паркинсона. Проанализировать и оценить степень выраженности синдрома немоторных проявлений и разработать программу физической терапии с учетом разнообразия и специфики звеньев патогенеза исследуемой патологии. Провести обработку дополнительных методов обследования с изучением эндотелиальной дисфункции. Систематизировать данные всех обследований, разработать эффективную программу физической терапии (физические упражнения, мануальная терапия, лечебный массаж, гирудотерапия и коррекция питания).

Ключевые слова: немоторные сосудистые проявления болезни Паркинсона, эндотелиальная дисфункция, физическая терапия.

Andriy Labinskyi. The Role of Physical Therapy in the Correction of Endothelial Dysfunction in Non-Motor Manifestations of Parkinson's Disease. Relevance. Significant problem in the treatment of Parkinson's disease is due to a set of non-motor manifestations of it, especially cardiovascular, which often complicate Parkinson's disease and often come to the fore in the clinical picture, cause rapid professional and social maladaptation of patients, and make it impossible to diagnose and differentiate the disease. The study of endothelial dysfunction, which determines the activity of the entire vascular system to develop physical therapy methods for the correction of such vascular non-motor manifestations of Parkinson's disease, is extremely relevant, given that the medical treatment of this pathology is not effective enough. **The Objective of the Study** is development of a program of rehabilitation measures of physical therapy of non-motor vascular manifestations of Parkinson's disease (exercise therapy, massage, manual therapy in combination with nutritional correction of nutrition, hirudotherapy) on the assessment of the objective state of patients and the study of endothelial dysfunction. **Research Methods.** Comprehensive, objective examination and study of endothelial dysfunction in patients with vascular non-motor manifestations of Parkinson's disease. To analyze and evaluate the severity of the syndrome of non-motor manifestations and to develop a program of physical therapy, taking into account the diversity and specificity of the links of the pathogenesis of the study pathology. To conduct processing of additional methods of examination with the study of endothelial dysfunction). For systematizing the data of all examinations it was developed an effective program of physical therapy (physical exercises, manual therapy, therapeutic massage, hirudotherapy and nutritional correction).

Key words: non-motor vascular manifestations of Parkinson's disease, endothelial dysfunction, physical therapy.

УДК 37.037

Світлана Савлюк¹, Вікторія Романова²,
Тетяна Бутенко¹, Андрій Панчук¹, Володимир Дутчак¹

Технології розвитку та корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем: стан розробленості питання

¹Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне);

²ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука» (м. Рівне)

Постановка наукової проблеми та її значення. Гуманістична педагогіка – напрям у теорії й практиці адаптивного фізичного виховання (АФВ), що ґрунтується на тому, що дитина – найвища

цінність і самоціль історичного розвитку людської діяльності у сфері освіти, яка проголошує унікальність особистості підростаючого покоління [12]. Уперше термін «гуманізм» ужив Марк Туллій Цицерон, пов'язуючи його з людинолюбною ідеологією, де такі людські чесноти, як мудрість, справедливість, мужність, помірність, стали основою джерела щастя [9].

Демократизація суспільства, що відбувається в Україні, зумовила необхідність суттєвих змін у процесі освіти, у тому числі й спеціальної [11, 13]. Ситуація, що склалася, стимулює пошук і впровадження інноваційних технологій, гнучких організаційних форм, визначення ефективних способів індивідуального підходу до дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем.

Зв'язок із науковими планами, темами. Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідних робіт ПВНЗ «Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука».

Мета дослідження – проаналізувати стан проблеми розробленості трендів, програм, технологій розвитку та корекції порушень координаційних здібностей дітей із вадами слуху в процесі АФВ.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати й узагальнити вітчизняний та світовий досвід із проблеми розробки технологій розвитку та корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів із вадами слуху в процесі АФВ.

2. Визначити перспективні напрями підвищення ефективності АФВ молодших школярів із сенсорними порушеннями.

Методи дослідження. Основними методами отримання первинної інформації були аналіз й узагальнення даних: спеціальної та науково-методичної літератури; матеріалів наукових конференцій, періодичних фахових видань, монографій, авторефератів та дисертацій; інформаційної мережі Інтернет. Аналіз науково-методичної літератури здійснено задля теоретичного обґрунтування об'єкта дослідження, а також узагальнення наукових підходів із реорганізації процесу АФВ на основі технологій розвитку та корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів із вадами слуху. Проведений теоретичний аналіз фахової літератури, настановчого й узагальненого фактичного матеріалу, сучасного практичного досвіду дав змогу розкрити актуальність дослідження, уточнити й конкретизувати його мету та завдання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Тіло людини являє собою багатоланкову та багаторівневу систему, що перебуває в постійному руху [9]. Ще в середині XIX ст. німецький лікар М. Ромберг установив, що координація вертикального положення тіла під час стояння є індикатором функціонального стану організму людини, рівня його здоров'я. За даними сучасних досліджень [8, 10, 11], стан, координаційних здібностей дітей молодшого шкільного з порушенням слуху із віком стрімко погіршується. Вивчення та аналіз фундаментальних методологічних праць відомих вітчизняних і зарубіжних дослідників дав підставу визначити, що теорія й методика фізичного виховання за останній час збагатилася великою кількістю наукових даних щодо питань розвитку, удосконалення та корекції порушень координаційних здібностей у дітей із вадами слуху [6, 7, 8, 11]. Існує велика кількість наукових робіт, які можна виокремити у дві групи – спрямовані на розвиток координаційних здібностей та на корекцію їхніх порушень у школярів із вадами слуху.

Серед технологій, спрямованих на розвиток координаційних здібностей, можна назвати роботу І. Ю. Горської [3]. Автором виявлено віково-статеві закономірності розвитку координаційних проявів у дітей із різними нозологіями, порівняно зі здоровими однолітками, а також розроблено технологію вдосконалення та комплексного тестування оцінки рівня розвитку базових видів координаційних здібностей [3].

Основними педагогічними впливами на координаційну сферу дітей 5–7 років з вадами слуху Л. А. Добриніна [5] вважає засоби цілеспрямованого виховання здатності до реагування, збереження рівноваги тіла, відтворення просторових і силових параметрів руху, відтворення ритму й орієнтування в просторі, у тому числі вправи хатха-йоги для дітей, фітбол-гімнастики, вестибулярної та гімнастики для очей у поєднанні з вправами на «дискі здоров'я», «пальчикові ігри», «етюди» на розслаблення м'язів.

С. А. Корольов [14] у своїх наукових працях дослідив можливість удосконалення методики занять, переважно спрямованих на виховання рухово-координаційних здібностей глухих і слабочуючих дітей 4–7 років.

Н. П. Лещій [15] пропонує використовувати корекційну програму розвитку координації рухів у глухих школярів 7–17 років, що складається з блоків вправ на розвиток конкретної координаційної

здібності. Ефективними методичними прийомами для розвитку здатності до збереження рівноваги тіла дітей із вадами слуху науковець вважає збільшення часу збереження пози, виключення зорового аналізатора, додаткові вимоги до рухового аналізатора, зменшення площі опори, збільшення висоти опорної площі, уведення нестійкої опори, супутніх рухів, створення протидій [15].

За результатами досліджень І. М. Ляхової [16], задля вдосконалення корекційно-педагогічного процесу АФВ дітей зі зниженим слухом 7–16 років розроблено й науково обґрунтовано навчально-методичний комплекс, спрямований на корекцію їхньої рухової сфери. Доведено, що цілеспрямовані фізичні вправи комплексного характеру (комплекси аеробіки з предметами і без предметів, степ-джогінг, ігрові завдання й естафети), вправи на формування та зміцнення правильної постави й статико-динамічні є ефективними засобами корекції та розвитку рухової сфери дітей із вадами слуху [16]. З'ясовано, що їх широке впровадження в практику фізичного виховання дітей із недорозвиненням слухової функції сприяє підвищенню інтересу до занять фізичною культурою, активізації рухової діяльності, створенню та розширенню бази рухів і мовленнєвого досвіду, що відіграє важливу роль в опануванні нових рухових дій [16].

Розроблена методика К. Ю. Мукіної [17], що включає послідовне застосування загальнорозвивальних вправ, засобів гімнастики, елементів лижної підготовки, легкої атлетики й рухливих ігор із використанням на початковому етапі рівномірного та повторного методів розвитку фізичних якостей, а на наступних – додатково змінного й ігрового методів, дала змогу підвищити рівень розвитку рухових координаційних здібностей у дітей 7–10 років із вадами слуху, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи для занять фізичною культурою із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем.

Комплексну програму професійної адаптації засобами АФВ розроблено К. О. Осколковою [19]. Авторська програма забезпечує розвиток дрібної моторики, корекцію координаційних порушень і формування бази рухових навичок глухих дітей 8–10 років зі складною структурою дефекту. Програма занять уключає загальнорозвивальні, спеціальні дихальні вправи, вправи та ігри з м'ячем, ігри на увагу й координацію, пальчикову гімнастику, заняття на комп'ютері (вправи з мишею та клавіатурою) й ін. [19].

У ході реалізації методики корекції й розвитку координаційних здібностей Н. В. Губарева [4] рекомендує застосовувати метод розчленованих вправ і головний акцент потрібно робити на корекцію та розвиток більш відстаючих видів координаційних здібностей, а саме реагувальну, кінестетичну й здатність зберігати рівновагу тіла.

Із метою формування вертикальної стійкості тіла школярів 7–10 років зі зниженим слухом А. І. Сторожик [20] розроблено й теоретично обґрунтовано технологію, основними напрямками якої є навчання фізичних вправ, розвиток вертикальної стійкості тіла, формування стійкої мотивації до виконання комплексів вправ, призначених для розвитку рівноваги тіла школярів, корекція постави та профілактика плоскостопості, а також виховання уваги й цілеспрямованості. Змістовну частину технології представлено у вигляді таких модулів, як теоретичний, який уключає загальні поняття про біомеханіку ортоградної пози, роль функції рівноваги тіла в підвищенні компенсаторних можливостей сенсорних систем, взаємозв'язок функції рівноваги тіла й інших рухових якостей, комплекси вправ для розвитку функції рівноваги тіла та тести для визначення рівня сформованості вертикальної стійкості тіла учнів [20].

На підставі виявлених показників здатності до збереження рівноваги тіла, реакції, орієнтування в просторі, ритму, управління просторовими й силовими параметрами рухів молодших школярів О. М. Бондар, В. В. Джевага [2] обґрунтовано та розроблено технологію корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання. Технологія складається з трьох етапів (початкового, корекційного, підтримувального) та включає чотири блоки («Теоретична підготовка», «Соціалізація», «Корекція порушень координаційних здібностей», «Контроль») і сім моделей уроків фізичної культури. Розроблено 12 комплексів фізичних вправ, шість із яких передбачають використання технічних засобів із нестійкою опорою (балансувальна платформа «BOSU») [2].

Дослідження [1] дало змогу встановити, що час утримання пози тіла в дітей семи років у тесті Є. Я. Бондаревського становив (10,6; 1,2 с), 8 років – (12,2; 1,7 с), 9-ти – (14,3; 2,2 с), а 10-ти – (19,2; 2,3 с) (табл. 1).

Доведено, що досліджені показники дітей 7-ми й 10 років із вадами слуху в тесті Є. Я. Бондаревського відповідають середньому, а 8-ми й 9-ти років – початковому рівню вертикальної

стійкості тіла. Проте порівняльний аналіз отриманих даних, що відповідали нормальному закону розподілу, за параметричним критерієм Стьюдента для незалежних вибіркового даних показав таке:

- у дітей восьми років статистично значуще ($t_{\text{емп}}=3,08 > t_{\text{кр}}=2,75$ при $p < 0,01$) довший час утримання пози тіла, порівняно із семирічними;
- на протигагу від дітей дев'яти років, 8-річні мають статистично значуще ($t_{\text{емп}}=3,18 > t_{\text{кр}}=2,75$ при $p < 0,01$) більш низькі показники утримання пози тіла в пробі Є. Я. Бондаревського;
- для дітей 10 років характерні статистично значуще ($t_{\text{емп}}=6,51 > t_{\text{кр}}=2,75$ при $p < 0,01$) більші показники статичної рівноваги тіла, аніж у 9-річних із вадами слуху [1].

Таблиця 1

Середньостатистичні показники статичної рівноваги тіла дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху (n=68), с [1]

Вік, років	n	Середньостатистичний показник				
		\bar{x}	Me	25 %	75 %	S
7	16	10,6	11,0	10,0	11,0	1,2
8	16	12,2	12,0	10,5	14,0	1,7
9	19	14,3	14,0	13,0	15,0	2,2
10	17	19,2	19,0	18,0	20,0	2,3

С. Афанасьєвим, К. Бурдаєвим [1] встановлено, що показники ортоградної пози тіла дітей 7-ми і 10 років із вадами слуху, за тестом Є. Я. Бондаревського, відповідають середньому, а 8-ми і 9-ти – початковому рівню вертикальної стійкості тіла [1]. Порівняльний аналіз отриманих даних свідчить про те, що діти восьми років мають статистично значущі ($t_{\text{емп}}=3,3 > t_{\text{кр}}=2,73$ при $p < 0,01$) показники ортоградної пози тіла, порівняно з 9-річними [1].

Висновки. Аналіз літературних джерел засвідчив, що низка наукових досліджень, проведених ученими в галузі АФВ, мають лише фрагментарний характер і виконують ті завдання, які поставлені науковцями. Водночас дослідження, спрямовані на розвиток та вдосконалення вертикальної стійкості тіла дітей молодшого шкільного віку зі зниженим слухом, вимагають подальшого продовження з урахуванням можливостей сучасних діагностичних і тренажерних біомеханічних комплексів.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень будуть пов'язані з науковою розробкою й апробацією концепції формування вертикальної стійкості тіла дітей молодшого шкільного віку зі зниженим слухом у процесі АФВ.

Джерела та література

1. Афанасьєв С., Бурдаєв К. Формування вертикальної стійкості тіла молодших школярів з вадами слуху в процесі фізичного виховання: Formation of the vertical stability of the body of junior schoolchildren with hearing impairments in the process of physical education. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. № 7(6). Р. 1169–1178.
2. Бондар О. М., Джевага В. В. Ефективність експериментальної технології розвитку координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Вип. 5 (75). С. 19–21.
3. Горская И. Ю. Теоритические и методические основы совершенствования базовых координационных способностей школьников с различным состоянием здоровья: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Омск, 2001. 370 с.
4. Губарева Н. В. Дифференцированный подход в процессе коррекции и развития координационных способностей у школьников с различной степенью нарушения слуха: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Омск, 2009. 26 с.
5. Добрынина Л. А. Адаптивное физическое воспитание глухих дошкольников на основе развития координационных способностей: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хабаровск, 2002. 180 с.
6. Кашуба В. А. Возрастные особенности расположения общего центра масс тела детей в онтогенезе. *Физ. воспитание студентов творческих специальностей*: сб. науч. трудов [ред. С. С. Ермаков]. Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 1999. № 12. С. 11–14.
7. Кашуба В. А. Исследование биомеханических особенностей формирования ортоградной позы тела детей 7–16 лет. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків: ХХПІ, 1999. № 14. С. 35–38.
8. Кашуба В. О. Педагогічний контроль формування ортоградної пози школярів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків: ХХПІ, 2001. № 26. С. 3–9.
9. Кашуба В. А. Биомеханика осанки. Київ: Олимп. лит., 2003. 280 с.

10. Кашуба В. А. Биодинамика осанки школьников в процессе физического воспитания: автореф. дис. ... д-ра наук физ. восп. и спорту: спец. 24.00.02. Киев: НУФВСУ, 2003. 36 с.
11. Кашуба В. А., Зияд Хмаид Ахмад Насраллах. Коррекция нарушений осанки школьников в процессе АФВ. Киев: Наук. світ, 2008. 223 с.
12. Кашуба В. О., Юрченко О. А. Корекція порушень постави дітей молодшого шкільного віку з ослабленим зором у процесі фізичного виховання. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Київ, 2013. № 4. С. 67–74.
13. Кашуба В. А., Бондарь Е. М., Гончарова Н. Н., Носова Л. Н. Формирование моторики человека в процессе онтогенеза: монография. Луцк: Вежа-Друк, 2016. 232 с.
14. Королев С. А. Методика воспитания двигательных-координационных способностей глухих и слабослышащих детей 4–7 лет в специальных дошкольных учреждениях: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.04. Москва, 2004. 19 с.
15. Лещій Н. П. Розвиток координації рухів у глухих підлітків на уроках фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Одеса, 2004. 17 с.
16. Ляхова І. М. Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2006. 41 с.
17. Мукина Е. Ю. Развитие двигательных координационных способностей у младших школьников специальных медицинских групп: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тамбов, 2007. 163 с.
18. Назаренко Л. Д. Содержание и структура равновесия как двигательного-координационного качества. *Теория и практика физической культуры*. 2000. № 1. С. 54–58.
19. Осколкова Е. А. Адаптивное физическое воспитание в системе профессиональной адаптации глухих учащихся специальных (коррекционных) образовательных учреждений: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Москва: Российский ГУФКСИТ, 2008. 24 с.
20. Сторожик А. И. Характеристика вертикальной устойчивости тела слабослышащих младших школьников в процессе физического воспитания. *Физическое воспитание студентов: сб. науч. трудов* [ред. С. С. Ермаков]. Харьков: ХДАДМ, 2013. № 6. С. 43–48.

References

1. Afanasyev, S., Burdaev, K. (2017). Formation of the vertical stability of the body of junior schoolchildren with hearing impairments in the process of physical education. *Journal of Education, Health and Sport*, 7(6), 1169–1178.
2. Bondar, O. M., Dzhevaha, V. V. (2016). The efficiency of experimental technology for the development of coordination abilities of children of elementary school age with hearing impairments. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Ser. 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 5 (75), 19–21.
3. Gorskaya, I. Yu. (2001). Theoretical and methodological basis for improving the basic coordination abilities of schoolchildren with different health conditions. Dis. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Omsk, 370 p.
4. Gubareva, N. V. (2009). Differentiated approach in the process of correction and development of coordination abilities in schoolchildren with varying degrees of hearing impairment. Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Omsk, 26 p.
5. Dobryinina, L. A. (2002). Adaptive physical education of deaf preschoolers on the basis of development of coordination abilities. Dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Habarovsk, 180 p.
6. Kashuba, V. A. (1999). Age peculiarities of the location of the common center of mass of children in ontogeny. *Fiz. vospitanie stud. tvorcheskikh spetsialnostey: sb. nauch. tr.* [red. S. S. Ermakov]. Harkov: HGADI (HHPI), 12, 11–14.
7. Kashuba, V. O. (1999). Investigation of biomechanical features of the formation of the orthopedic body posture of children from 7 to 16 years old. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. Kharkiv: KhKhPI, 14, 35–38.
8. Kashuba, V. O. (2001). Pedagogical control of the formation of the orthogonal posture of schoolchildren. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. Kharkiv: KhKhPI, 26, 3–9.
9. Kashuba, V. A. (2003). Biomechanics of the posture. Kyiv: Olimp. lit., 280 p.
10. Kashuba, V. A. (2003). Biodynamics of the posture of schoolchildren in the process of physical education. Avtoref. dis. ... d-ra nauk fiz. vosp. i sportu: spets. 24.00.02. Kyiv: NUFVVSU, 36 p.
11. Kashuba, V. A., Ziad Hmayd Ahmad Nasrallah (2008). Correction of disturbances of posture of schoolchildren in the process of AFV. Kyiv: Nauk. svit, 223 p.
12. Kashuba, V. O., Yurchenko, O. A. (2013). Correction of posture impairments of children of primary school age with weakened eyesight in the process of physical education. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*, Kyiv, 4, 67–74.
13. Kashuba, V. A., Bondar, E. M., Goncharova, N. N., Nosova, L. N. (2016). Formation of human motor activity in the process of ontogenesis: monografiya. Lutsk: Vezha-Druk, 232 p.

14. Korolev, S. A. (2004). Methods of education of motor-coordination abilities of deaf and children with severe hearing impairments of 4–7 years in special preschool institutions. Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk 13.00.04. Moskva, 19 p.
15. Leshchii, N. P. (2004). Development of coordination of movements in deaf adolescents at physical education lessons. Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.03. Odessa, 17 p.
16. Liakhova, I. M. (2006). Theoretical and methodical bases of correction of motor sphere of children with reduced hearing by means of physical education. Avtoref. dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.03. Kyiv, 41 p.
17. Mukina, E. Yu. (2007). Development of motor coordination abilities in junior schoolchildren of special medical groups. Dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Tambov, 163 p.
18. Nazarenko, L. D. (2000). The content and structure of equilibrium as an engine-coordination quality. *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi*, 1, 54–58.
19. Oskolkova, E. A. (2008). Adaptive physical education in the system of professional adaptation of deaf students in special (correctional) educational institutions. (Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04). Moskva: Rossiyskiy GUFKSiT, 24 p.
20. Storozhik, A. I. (2013). Characteristics of the vertical stability of the body of hearing-impaired younger schoolchildren in the process of physical education. *Fizicheskoe vospitanie studentov: sb. nauch. tr.* [red. S. S. Erma-kov]. Harkov: HDADM, 6, 43–48.

Анотації

Актуальність. Гуманістична педагогіка – напрям у теорії й практиці адаптивного фізичного виховання (АФВ), що ґрунтується на тому, що дитина – найвища цінність і самоціль історичного розвитку людської діяльності у сфері освіти, яка проголошує унікальність особистості підростаючого покоління. Демократизація суспільства, що відбувається в Україні, зумовила необхідність суттєвих змін у процесі освіти, у тому числі й спеціальної. Ситуація, що склалася, стимулює пошук і впровадження інноваційних технологій, гнучких організаційних форм, визначення ефективних способів індивідуального підходу до дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем. **Мета дослідження** – проаналізувати стан проблеми розробленості трендів, програм, технологій розвитку та корекції порушень координаційних здібностей дітей з вадами слуху в процесі АФВ. **Методи дослідження.** Основними методами отримання первинної інформації були аналіз й узагальнення даних: спеціальної та науково-методичної літератури; матеріалів наукових конференцій, періодичних фахових видань, монографій, авторефератів і дисертацій; інформаційної мережі Інтернет. Тіло людини являє собою багатоланкову й багаторівневу систему, що перебуває в постійному русі. Ще в середині XIX ст. німецький лікар М. Ромберг установив, що координація вертикального положення тіла під час стояння є індикатором функціонального стану організму людини, рівня її здоров'я. За даними сучасних досліджень, стан координаційних здібностей дітей молодшого шкільного з порушенням слуху віку стрімко погіршується. Аналіз літературних джерел засвідчив, що низка наукових досліджень, проведених ученими в галузі АФВ, мають лише фрагментарний характер і виконують ті завдання, які поставлено науковцями. Водночас дослідження, спрямовані на розвиток і вдосконалення вертикальної стійкості тіла дітей молодшого шкільного віку зі зниженим слухом, вимагають подальшого продовження з урахуванням можливостей сучасних діагностичних і тренажерних біомеханічних комплексів. **Перспективи подальших досліджень** будуть пов'язані з науковою розробкою й апробацією концепції формування вертикальної стійкості тіла дітей молодшого шкільного віку зі зниженим слухом у процесі АФВ.

Ключові слова: адаптивне фізичне виховання, діти молодшого шкільного віку, депривація, слух, сенсорна система.

Светлана Савлюк, Виктория Романова, Татьяна Бутенко, Андрей Панчук, Владимир Дутчак. Технологии развития и коррекции нарушений координационных способностей детей младшего школьного возраста с депривацией сенсорных систем: состояние разработанности вопроса. **Актуальность.** Гуманистическая педагогика – направление в теории и практике адаптивного физического воспитания (АФВ), основанное на том, что ребенок – высшая ценность и самоцель исторического развития человеческой деятельности в сфере образования, провозглашает уникальность личности подрастающего поколения. Демократизация общества, что происходит в Украине, обусловила необходимость существенных изменений в процессе образования, в том числе и специального. Сложившаяся ситуация стимулирует поиск и внедрение инновационных технологий, гибких организационных форм, определение эффективных способов индивидуального подхода к детям младшего школьного возраста с депривацией сенсорных систем. **Цель исследования** – проанализировать состояние проблемы разработанности трендов, программ, технологий развития и коррекции нарушений координационных способностей детей с нарушениями слуха в процессе АФВ. **Методы исследования.** Основными методами получения первичной информации были анализ и обобщение данных: специальной и научно-методической литературы; материалов научных конференций, периодических профессиональных изданий, монографий, авторефератов и диссертаций; информационной сети Интернет. Тело человека представляет собой многозвеньевую и многоуровневую систему, находящуюся в постоянном движении. Еще в середине XIX в. немецкий врач М. Ромберг установил, что координация вертикального положения тела при стоянии является индикатором функционального состояния организма человека, уровня его здоровья. По данным современных исследований, состояние

координационных способностей детей младшего школьного с нарушением слуха с возрастом стремительно ухудшается. Анализ литературных источников показал, что ряд научных исследований, проведенных авторами в области АФП, имеет лишь фрагментарный характер и решает те задачи, которые поставлены учеными. В то же время исследования, направленные на развитие и совершенствование вертикальной устойчивости тела детей младшего школьного возраста со сниженным слухом, требуют дальнейшего продолжения с учетом возможностей современных диагностических и тренажерных биомеханических комплексов. **Перспективы дальнейших исследований** будут связаны с научной разработкой и апробацией концепции формирования вертикальной устойчивости тела детей младшего школьного возраста со сниженным слухом в процессе АФФ.

Ключевые слова: адаптивное физическое воспитание, дети младшего школьного возраста, депривация, слух, сенсорная система.

Svitlana Savliuk, Viktoriya Romanova, Tetyana Butenko, Andriy Panchuk, Volodymyr Dutchak. Technologies for the Development and Correction of Impaired Coordination Abilities in Primary School Children with Deprivation of Sensory Systems: State of Issue Development. Topicality. Humanistic pedagogy is a direction in the theory and practice of adaptive physical education (APE), based on the fact that the child is the highest value and a goal in itself of the historical development of human activity in the field of education, proclaims the uniqueness of the personality of the younger generation. The democratization of society, which is happening in Ukraine, has necessitated significant changes in the education process, including a special one. The current situation stimulates the search and implementation of innovative technologies, flexible organizational forms, determination of effective ways of an individual approach to children of primary school age with deprivation of sensory systems. **The Objective of the Study** is to analyze the state of the problem of the elaboration of trends, programs, technologies for the development and correction of violations of coordination abilities of children with hearing impairment in the process of APE. **Research Methods.** The main methods of obtaining primary information were the analysis and generalization of data: special and scientific-methodical literature; materials of scientific conferences, periodical professional publications, monographs, abstracts and dissertations; informational network of the Internet. The human body is a multi-link and multi-level system in constant motion. Back in the middle of the 19th century, the German doctor M. Romberg established that the coordination of the vertical position of the body when standing is an indicator of the functional state of the human body, the level of his health. According to modern research, the state of coordination abilities of children of primary school age with hearing impairment is rapidly deteriorating. The analysis of literary sources showed that a number of scientific studies carried out by the authors in the field of APE are only fragmentary and solve the problems that were posed by the authors. At the same time, studies are aimed at the development and improvement of the vertical stability of the body of children of primary school age with impaired hearing require further continuation, taking into account the capabilities of modern diagnostic and biomechanical complexes training. Prospects for further research will be associated with the scientific development and testing of the concept of the formation of vertical body stability in children of primary school age with hearing impairment in the process of APE.

Key words: adaptive physical education, children of primary school age, deprivation, hearing, sensory system.

УДК 616.7:615.8

**Сергій Федоренко, Олена Лазарева,
Володимир Вітомський, Марина Вітомська**

Особливості модифікації системи надання послуг фізичної терапії пацієнтам ортопедичного профілю на амбулаторному етапі

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та аналіз наукових досліджень і публікацій. У науково-технічній літературі часто використовують термін «система». Він має грецьке походження й означає ціле, складене з частин чи множини елементів, зв'язаних один з одним та таких, що утворюють певну цілісність, єдність. Під системою розуміють сукупність пов'язаних між собою й із зовнішнім середовищем елементів чи частин, функціонування яких спрямоване на одержання конкретного корисного результату [3].